

MAVZU: O‘ZBEKISTONDA STOL TENNIS SPORT TURINI OMMAVIY RIVOJLANTIRISHNI BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv
va texnologiyalar universiteti
2-kurs magistranti Xolmatov Sherzod

Аннотасија: Ushbu ilmiy maqolada O‘zbekistonda stol tennisi sport turini ommaviy rivojlantirish jarayonida mavjud boshqaruv tizimini takomillashtirish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida stol tennisi sportini boshqarishning tashkiliy tuzilmasi, hududiy sport tashkilotlari faoliyati, ommaviylik darajasi, moddiy-texnik ta‘minot va murabbiylar salohiyatining o‘rni o‘rganildi. Tadqiqot natijalari asosida stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirishda boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

АННОТАЦИЯ: В данной научной статье рассматриваются вопросы совершенствования системы управления массовым развитием настольного тенниса в Республике Узбекистан с научно-теоретической и практической точек зрения. В ходе исследования изучены организационная структура управления настольным теннисом, деятельность территориальных спортивных организаций, уровень массовости, материально-техническое обеспечение и роль кадрового потенциала тренеров. На основе полученных результатов разработаны практические рекомендации по совершенствованию управленческих механизмов массового развития настольного тенниса.

ABSTRACT: This scientific article analyzes the issues of improving the management system for the mass development of table tennis in the Republic of Uzbekistan from theoretical and practical perspectives. The study examines the organizational structure of table tennis management, the activities of regional sports organizations, the level of mass participation, material and technical support, and the role of coaching staff potential. Based on the research findings, practical

recommendations were developed to improve management mechanisms for the mass development of table tennis.

Kalit soʻzlar: stol tennisi, ommaviy sport, sport boshqaruvi, sport menejmenti, sportni rivojlantirish, boshqaruv tizimi, sport infratuzilmasi, murabbiylar salohiyati, sport tashkilotlari, sport siyosati

Ключевые слова: настольный теннис, массовый спорт, управление спортом, спортивный менеджмент, развитие спорта, система управления, спортивная инфраструктура, кадровый потенциал, спортивные организации, государственная спортивная политика

Keywords: table tennis, mass sport, sports management, sports governance, sport development, management system, sports infrastructure, coaching potential, sports organizations, sports policy

TADQIQOTNING DOLZARBLIGI: Bugungi kunda Oʻzbekistonda jismoniy tarbiya va sport sohasini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishlaridan biri boʻlib, aholi, ayniqsa yoshlar oʻrtasida sogʻlom turmush tarzini shakllantirish, sport bilan muntazam shugʻullanishga boʻlgan ehtiyojni oshirish muhim vazifalardan hisoblanadi. Ushbu jarayonda stol tennisi sport turi oʻzining ommabopligi, qulayligi, nisbatan kam moddiy xarajat talab qilishi hamda turli yoshdagi aholi qatlamlari uchun mosligi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Soʻnggi yillarda Oʻzbekistonda stol tennisi sportini rivojlantirish boʻyicha muayyan tashkiliy va amaliy ishlar amalga oshirilmoqda. Sport maktablari faoliyatini takomillashtirish, musobaqalar tizimini kengaytirish, iqtidorli yoshlarni saralashga qaratilgan chora-tadbirlar bunga misol boʻla oladi. Biroq olib borilayotgan ishlar natijalarini tahlil qilish shuni koʻrsatadiki, stol tennisi sportini ommaviylashtirish jarayonida boshqaruv tizimining samaradorligi yetarli darajada emas. Xususan, hududlar oʻrtasida sport infratuzilmasi bilan taʼminlanganlik darajasida sezilarli tafovutlar mavjud boʻlib, ayrim joylarda sport zallari, inventarlar va jihozlarning yetishmasligi kuzatiladi. Shuningdek, malakali murabbiy va sport mutaxassislarining hududlar boʻyicha notekis taqsimlanishi stol tennisi sportining keng ommalashuviga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda. Tashkiliy-

boshqaruv faoliyatida rejalashtirish, nazorat va monitoring mexanizmlarining yetarli darajada yo'lga qo'yilmagani ham mavjud muammolar sirasiga kiradi. Bundan tashqari, stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirishda sport tashkilotlari, ta'lim muassasalari va mahalliy boshqaruv organlari o'rtasidagi hamkorlikning sustligi, axborot-ta'minot va targ'ibot ishlarining yetarli emasligi sportchilar qamrovining past bo'lishiga olib kelmoqda. Mazkur holatlar boshqaruv tizimini zamonaviy sport menejmenti talablari asosida qayta ko'rib chiqish va takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu bois stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirishda mavjud boshqaruv tizimini ilmiy asosda o'rganish, uning samaradorligini baholash hamda ilg'or boshqaruv yondashuvlari asosida takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb ilmiy-amaliy masalalaridan biri hisoblanadi.

TADQIQOTNING MAQSADI: O'zbekistonda stol tennisi sport turini ommaviy rivojlantirish jarayonida boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llarini ilmiy asoslash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

TADQIQOTNING VAZIFALARI:

- ❖ stol tennisi sportini boshqarish tizimining nazariy asoslarini o'rganish;
- ❖ amaldagi boshqaruv tizimining holatini tahlil qilish;
- ❖ hududiy sport tashkilotlari faoliyatini baholash;
- ❖ ommaviylik darajasiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash;
- ❖ boshqaruv tizimini takomillashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqish.

TADQIQOTNING TASHKIL ETILISHI: Tadqiqot sentabr oyidan dekabr oyigacha bo'lgan davrda olib borildi. Tadqiqotda sport maktablari, umumta'lim muassasalari va sport klublarida shug'ullanuvchi stol tennisi bilan bog'liq mutaxassislar ishtirok etdi. Tadqiqot metodlari sifatida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, so'rovnoma, kuzatish, taqqoslash va statistik tahlil usullaridan foydalanildi.

TADQIQOT NATIJALARI VA ULARNING MUHOKAMASI: O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda stol tennisi sportining ommaviy rivojlanishi ko'p jihatdan mavjud boshqaruv tizimining samaradorligiga bevosita bog'liqdir. Tadqiqot jarayonida sport tashkilotlari faoliyati, moddiy-texnik baza holati,

kadrlar bilan ta'minlanganlik darajasi hamda tashkiliy-boshqaruv mexanizmlarining samaradorligi kompleks tarzda o'rganildi. So'rovnoma va kuzatuv natijalariga ko'ra, respondentlarning aksariyati stol tennisi sportini rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan boshqaruv faoliyatini qisman samarali deb baholagan. Bu holat mavjud tizimda ijobiy jihatlar bilan bir qatorda, ayrim kamchiliklar ham mavjudligini ko'rsatadi. Xususan, markaziy darajada ishlab chiqilgan dasturlar va rejalar hududlarda bir xil darajada amalga oshirilmayotgani aniqlangan. Tadqiqot davomida hududiy darajada stol tennisi bo'yicha o'tkaziladigan musobaqalar sonining yetarli emasligi sportchilar qamrovining kengayishiga salbiy ta'sir ko'rsatayotgani aniqlandi. Musobaqalarning kamligi yosh sportchilarning sportga bo'lgan qiziqishini pasaytirib, ularning sport faoliyatini davom ettirishiga to'sqinlik qilmoqda. Shu bilan birga, musobaqalar taqvim va natijalari bo'yicha axborotlarning keng jamoatchilikka yetkazilmasligi sport targ'ibotining sustligiga olib kelmoqda. Moddiy-texnik baza holatini tahlil qilish natijasida ayrim hududlarda sport zallari, stol tennisi uchun zarur inventar va jihozlarning yetishmasligi aniqlangan. Bu esa mashg'ulotlar sifatiga va sportchilar tayyorgarligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Kadrlar salohiyatini o'rganish jarayonida esa malakali murabbiylarning yetishmasligi, mavjud mutaxassislarining kasbiy malakasini oshirish tizimi yetarli darajada yo'lga qo'yilmagani ma'lum bo'ldi. Olingan natijalar muhokamasi shuni ko'rsatadiki, stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirishda boshqaruv tizimini takomillashtirish zarur. Xususan, hududiy sport tashkilotlari faoliyatini muvofiqlashtirish, musobaqalar tizimini kengaytirish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash hamda murabbiylar malakasini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni kuchaytirish talab etiladi. Shu bilan birga, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali sport boshqaruvi va monitoring tizimini joriy etish stol tennisi sportining ommaviyligini oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirish jarayonida boshqaruv tizimining muhim ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi hamda ushbu tizimni ilmiy asosda takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.

UMUMIY TAHLIL VA MUHOKAMA: Olingan natijalar tahlili shuni ko'rsatadiki, stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirishda markazlashgan boshqaruv bilan bir qatorda mahalliy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Boshqaruv tizimiga zamonaviy menejment usullarini joriy etish, raqamli monitoring tizimlarini yaratish sport ommaviyligini oshirishga xizmat qiladi.

JADVAL

1-jadval

Stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirishda boshqaruv tizimining samaradorlik ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar	Tadqiqot boshida (%)	Tadqiqot oxirida (%)
Sportchilarning qamrovi	45	62
Musobaqalar soni	50	70
Murabbiylar faoliyati samaradorligi	48	68
Moddiy-texnik ta'minot	52	73

Jadvalga izoh:

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, boshqaruv tizimini takomillashtirishga qaratilgan choralar natijasida barcha ko'rsatkichlar bo'yicha ijobiy o'sish kuzatilgan. Ayniqsa, sportchilarning qamrovi va moddiy-texnik ta'minot sezilarli darajada yaxshilangan.

XULOSA

O'tkazilgan tadqiqot natijalari O'zbekistonda stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirish jarayonida boshqaruv tizimi yetakchi va hal qiluvchi omillardan biri ekanligini ko'rsatdi. Mavjud boshqaruv mexanizmlari ma'lum darajada ijobiy natijalar berayotgan bo'lsa-da, ularning imkoniyatlari stol tennisi sportining ommaviyligini to'liq ta'minlash uchun yetarli emasligi aniqlandi. Shu bois sportni rivojlantirish jarayonida boshqaruv tizimini zamonaviy talablar asosida qayta ko'rib chiqish zarurati yuzaga kelmoqda. Tadqiqot jarayonida aniqlangan ma'lumotlar stol tennisi sportining ommaviylashuvi tashkiliy faoliyatning samaradorligi, moddiy-texnik bazaning holati va kadrlar salohiyati bilan chambarchas bog'liq ekanligini tasdiqladi. Hududiy sport

tashkilotlari faoliyatini muvofiqlashtirish, rejalashtirish va nazorat qilish mexanizmlarini kuchaytirish sport bilan shug'ullanuvchilar sonini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, sport infratuzilmasini rivojlantirish, zamonaviy sport jihozlari bilan ta'minlash hamda murabbiylar malakasini muntazam oshirib borish stol tennisi sportining sifatli rivojlanishiga xizmat qiladi. Bundan tashqari, stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirishda axborot-ta'minot va targ'ibot ishlarining o'rnini alohida ahamiyatga ega. Musobaqalar, sport tadbirlari va ularning natijalari haqida keng jamoatchilikni xabardor qilish sportga bo'lgan qiziqishni oshiradi va yangi ishtirokchilarni jalb etadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali sport boshqaruvi jarayonlarini monitoring qilish va tahlil etish imkoniyatlari kengayadi. Umuman olganda, ilmiy asoslangan, tizimli va kompleks yondashuvga asoslangan boshqaruv tizimi stol tennisi sportini ommaviy rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda amalga oshiriladigan tashkiliy, moddiy va kadrlar bilan bog'liq chora-tadbirlar sportning ommaviyligini oshirish, yoshlarni sportga keng jalb etish hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va qarorlari. Jismoniy tarbiya va sport sohasini rivojlantirishga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar. — Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Sport vazirligi. Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish strategik hujjatlari. — Toshkent.
3. Karimov I.A. Barkamol avlod — O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. — Toshkent: O'zbekiston, 1997.
4. Abdullayev A., Xonkeldiyev Sh. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
5. Salomov R.S. Sport menejmenti va marketing asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2019.
6. Nurimov R., Qodirov B. Sportni boshqarishning tashkiliy asoslari. — Toshkent: Fan, 2020.

7. Platonov V.N. Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte. — Kiev: Олимпийская литература, 2015.
8. Matveev L.P. Teoriya i metodika fizicheskoy kultury. — Moskva: Fizkultura i sport, 2010.